

**PEDAGOGIK JARAYONLARNI TASHKIL ETISHDA REFLEKSIV
YONDASHUVNING SAMARADORLIGI**

I.B.Mattiyev

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

“Tillarni o‘qitish” kafedrasida katta

o‘qituvchisi (PhD), dotsent

+998932240076

ilhom_matiev@gmail.uz

Annotatsiya. *Ushbu maqolada bugungi kunda pedagogik jarayonlarni tashkil etishda refleksiv yondashuvning samaradorligi va uni baholash yo‘llari muallif tomonidan tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *pedagogika, refleksiv yondashuv, samaradorlik.*

Pedagogik jarayonlarda refleksiv ta’limiy muhit jarayonida o‘quvchi-talabalarning tahliliy faoliyati samaradorligini ta’minlashda ularning faoliyatini kuzatib borish, tahliliy faoliyat natijalarini tahlil qilish, o‘quvchi-talabalar o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarni muvofiqlashtirish va ularni refleksiv faoliyatini tashkil etish asosida ularning faolligini ta’minlash zarur hisoblanadi.

Pedagogik jarayonlarda refleksiv yondashuvni joriy etish asosida refleksiv ta’limiy muhitni vujudga keltirish o‘quvchi-talabalarda o‘tmish va kelajak haqidagi boy tasavvurni shakllantirish, ularni tahliliy faoliyatga undash va ularda refleksiyani rivojlantirish, o‘quvchi-talabalarning shaxsiy tushunchalarini rivojlantirish, mustaqillik, uning mazmun-mohiyati, ahamiyati va zaruriyatini yetarli darajada yoritib berish orqali ularda tarixiy xotirani shakllantirish, kelajakka ishonch tuyg‘ularini vujudga keltirishga xizmat qiladi.

Pedagogik jarayonlarda refleksiv ta’limiy muhitni shakllantirishda shunday shart-sharoitlarni yaratish zarurki, bunda o‘quvchi-talabalar o‘tmishni o‘rganish, yaqin tariximizda milliy an’analar, urf-odatlarimiz, rasm-rusumlarimiz,

qadriyatlarimiz va ona tilimizga bo'lgan munosabatlarni tanqidiy anglash asosida mustaqillik, uning mazmun-mohiyati, ahamiyati va zaruriyatini tushunib yetishi hamda bugungi kunda yaratilayotgan shart-sharoitlarni obyektiv baholash imkoniyatiga ega bo'lsin. Bunday ta'lim jarayonining asosini reflektiv yondashuv tashkil etadi. Shunday ekan, pedagogik jarayonlarni tashkil etishda reflektiv yondashuvni joriy etish asosida mazkur jarayonlarni samaradorligini ta'minlash mumkin.

Ta'lim muassasalarida tashkil etiladigan pedagogik jarayonlarda, ya'ni o'quvchi-talabalarni Vatanga sadoqat, milliy g'urur, yuksak axloq va buyuk ajdodlar manaviy merosiga hurmat ruhida tarbiyalashga qaratilgan ma'naviy-ma'rifiy, tarbiyaviy ishlar jarayonida xalqimizning boy ma'naviy-madaniy merosi, sharqona va umumbashariy qadriyatlar asosida mamlakat, millat kelajagini belgilaydigan ilg'or g'oyalarni, millatlararo do'stlik, hamjihatlikning ahamiyatini, yurtimizda tinchlik va barqarorlikni saqlash, mintaqamizda yashayotgan millatlarning madaniy, marifiy, manaviy taraqqiyot ildizlari mushtarak ekanligini targ'ib qilish, diniy ekstremizm va fundamentalizmning asl mohiyatini o'quvchi-talabalarga ochib berish jarayonlariga reflektiv yondashuvni tatbiq etish o'ziga xos ahamiyat kasb etadi. O'quvchi-talabalar ongida g'oyaviy bo'shliq paydo bo'lishiga yo'l qo'ymaslik, ularni Vatanga muhabbat va sadoqat ruhida tarbiyalash va Vatanimiz ravnaqiga xizmat qiladigan barkamol avlodni voyaga yetkazish yo'nalishidagi dolzarb vazifalarni amalga oshirish ta'lim muassasalarida tashkil etiladigan pedagogik jarayonlarning barcha jabhalarini qamrab olishi zarur.

Pedagogik jarayonlarda reflektiv yondashuv asosida reflektiv ta'limiy muhitni vujudga keltirish o'quvchi-talabalarning reflektiv faoliyatini tashkil etishni nazarda tutadi. Reflektiv faoliyat jarayonida o'quvchi-talabalar o'rganilayotgan tushunchalarga nisbatan o'tmishdagi va bugungi kundagi munosabatlarni o'rganadi, tahlil qiladi va obyektiv baholaydi, natijada ularda mustaqillik, uning mazmun-mohiyati, ahamiyati va zaruriyati bo'yicha mustahkam tushunchalar shakllanadi. Reflektiv faoliyat ma'naviy barkamol shaxsni shakllantirishga xizmat

qiladi.

Pedagogik jarayonlarda tashkil etiladigan refleksiv ta'limiy muhitning asosini refleksiv faoliyat tashkil etadi. Refleksiv faoliyat tahliliy fikrlashga oid faoliyat bo'lib, tahlil qilish, voqeya va hodisalarni o'zaro bog'liq holda tekshirish, ishonchli va asoslangan ma'lumotlarga asosan hamda ma'lumotlarni tahlil qilish asosida ma'lum bir voqeya va hodisalarga tegishli bo'lgan va ularning kelib chiqishiga o'z ta'sirini ko'rsatadigan omillarni ikkinchi darajali hisoblanadigan va bevosita ta'sir ko'rsata olmaydigan omillardan farqlash, hodisalarni va uni komponentlarining o'zaro bog'liqligini va aloqadorligini o'rganish va tahlil qilish asosida xulosa chiqarishdan iborat.

Refleksiv yondashuvning o'ziga xos jihatlaridan biri mazkur yondashuv asosida tashkil etiladigan ta'limiy muhitni o'quvchi-talabalarning tahliliy faoliyatini tashkil etish va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga yo'naltirilganligi bo'lib, mazkur jarayonda o'rganilayotgan tushunchalarning mazmun-mohiyatini, bugungi kundagi ahamiyatini o'tmishdagi munosabatlarni o'rganish asosida o'quvchi-talabalarni tahlil qilish va obyektiv baholashga undash, ularning tahliliy faoliyat jarayonidagi ijodiy yondashuvlarini qo'llab-quvvatlash, faolligi va obyektiv xulosalarini rag'batlantirish asosida amalga oshirilgan tahlillar natijalariga ko'ra ularning dunyoqarashini rivojlantirib borishni nazarda tutadi.

Shunday ekan, o'quvchi-talabalar ongida g'oyaviy bo'shliq paydo bo'lishiga yo'l qo'ymaslik, ularni Vatanga muhabbat va sadoqat ruhida tarbiyalash, Vatanimiz ravnaqiga xizmat qiladigan barkamol avlodni voyaga yetkazish yo'nalishidagi dolzarb vazifalarni amalga oshirish jarayonlarida ularning refleksiv faoliyatini tashkil etish o'ziga xos ahamiyatga ega. Ta'lim muassasasi faoliyatini takomillashtirish, pedagogik jarayonlarga innovasiyalarni tatbiq etish, o'quvchi-talabalar faoliyatini ilmiy asosda tashkil etish va muvofiqlashtirish samaradorligi o'quvchi-talabalarning refleksiv faoliyatini tashkil etish asosida ularning ichki dunyosi, tafakkuri, dunyoqarashining rivojlanishi va ma'naviy barkamol shaxs sifatida shakllanishini, ya'ni mazkur

jarayonning natijaviyligini ifodalaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Слободчиков В.И. О возможных уровнях анализа проблемы рефлексии// Проблемы логической организации рефлексивных процессов. – Новосибирск, 1986. – С.130.
2. Сухобская Г.С., Горбунова Л.Л. Взаимосвязь теории и практики в процессе подготовки и повышения квалификации педагогических кадров. – М.: НИИ ИОО АПН, 1990. – 92 с.
3. Маттиев И. Б. (2016). Некоторые направления государственной политики здоровьесбережения как педагогический фактор формирования здорового поколения. Бюллетень науки и практики, (10 (11)), 358-363.
4. Маттеев И. Б. (2022). Социально-педагогическая необходимость развития здравоохранения для студентов. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(4), 300-304.
5. Маттиев И. Б. (2019). САЛОМАТЛИКНИ АСРАШГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН ТЕХНОЛОГИЯЛАР: ДОЛЗАРБЛИК САБАБЛАРИ ВА ОМИЛЛАРИ. Интернаука, (14-2), 56-58.
6. Маттиев И. (2017). Саломатликни асрашга йўналтирилган технологиялар: ўқитувчилар компетенцияси масалалари. вестник каракалпакского государственного университета имени бердаха, 35(2), 61-64.
7. Аҳлидинов Р. Ш. Ўзбекистон Республикасида таълим муассасаси таълими тизимини бошқариш хусусиятлари(назарий-методологик жиҳатлар). – Тошкент: ЎзПФТИ, 1997.